

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра педагогіки та психології

**РОБОЧА ПРОГРАМА
освітнього компонента**

ОДФ 2. 08 ПСИХОЛОГІЯ ДИТЯЧА З ПРАКТИКУМОМ

Підготовки

бакалаврів
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

012 Дошкільна освіта
(код і найменування спеціальності)

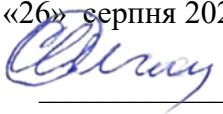
Дніпро-2024

Робоча програма освітнього компонента ОДФ 2. 08 Психологія дитяча з практикумом для здобувачів освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти I курсу.

Розробник програми : Товкач І.Є., кандидат психологічних наук

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

Зав. кафедри Станіслав САПОЖНИКОВ, док. пед. наук, професор
(підпис)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом 28 серпня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу Інна ЗЕРКАЛЬ
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни	ОДФ 2. 01 Вступ до спеціальності та професійна етика ОДФ 2. 03 Педагогіка загальна ОДФ 2. 04 Педагогіка раннього дитинства ОДФ 2. 06 Психологія загальна	
Курс	I	I
Семестр	2	2
Загальний обсяг годин / кредитів	120 / 4	120 / 4
Кількість змістових модулів	4	4
Годин на аудиторне вивчення	58	18
Годин на самостійне вивчення	62	102
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни: надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань з питань дитячої психології та ознайомлення із основними закономірностями розвитку дитини від народження до вступу до школи з урахуванням вікових та індивідуально-психологічних особливостей з подальшим використанням набутих знань, умінь та навичок в практичній діяльності з дітьми.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Психологія дитяча з практикумом» є:

- оволодіти категоріально-термінологічним апаратом психології дитячої, засвоїти основні поняття та розвивати понятійне мислення;
  - формувати знання про закономірності розвитку та функціонування дитячої психіки як особливої форми життєдіяльності;
  - ознайомити з віковими фізіологічними та психологічними основами психічної діяльності діяльності дітей дошкільного віку, особливостями розвитку пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери, формування самоцінної й неповторної особистості в дошкільному віці;
  - ознайомити з загальними закономірностями та факторами розвитку особистості на різних вікових етапах та умовами її становлення;
  - навчити працювати з першоджерелами, зі знанням основних теорій психологічного процесу;
  - навчити орієнтуватися в історії окремих психологічних проблем у галузі дошкільної психології;
  - використовувати знання з дошкільної психології для усвідомлення актуальних завдань подальшого розвитку цієї науки в цілому;
- сприяти на цій основі формуванню психологічної культури та фахової компетентності, їх готовності до активної професійної діяльності, здатності до психологічно обґрунтованого здійснення педагогічних функцій.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Інтегральна компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого - педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

- КЗ-5.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- КЗ-6.** Здатність до міжособистісної взаємодії.
- КЗ-7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- КЗ-8.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- КЗ-9.** Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК

- КС-1.** Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.
- КС-2.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).
- КС-3.** Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.
- КС-4.** Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).
- КС-5.** Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.
- КС-6.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.
- КС-9.** Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.
- КС-13.** Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.
- КС-15.** Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
- КС-16.** Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.
- КС-18.** Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.
- КС-19.** Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
- КС-20.** Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- ПР-2.** Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.
- ПР-3.** Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.
- ПР-4.** Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.
- ПР-5.** Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
- ПР-6.** Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.
- ПР-7.** Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.
- ПР-8.** Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку

4. Зміст програми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет, основні поняття, завдання та методи дитячої психології.

Дитяча психологія як розділ вікової психології. Предмет дитячої психології. Поняття, що характеризують онтогенез людини: дозрівання, розвиток, формування, становлення, навчання, виховання. Значення дитячої психології на сучасному етапі її розвитку (для теорії і практики навчання й виховання дітей дошкільного віку). Завдання дитячої психології. Становлення і розвиток дитячої психології.

Методологічні основи психологічного дослідження та їх реалізація у дитячій психології. Принципи вивчення психіки дитини. Класифікація методів дитячої психології. Спостереження як метод дитячої психології. Експеримент у дитячій психології. Методи бесіди та вивчення продуктів діяльності дітей. Вивчення психічних особливостей дитини педагогом.

Генетичний принцип і стратегії вивчення розвитку психіки в онтогенезі. Методи організації дослідження у дитячій психології. Основні вимоги до організації та професійного проведення дослідження. Методи і методика збору фактичного матеріалу. Особливості використання методів дослідження у дитячій психології. Метод спостереження, його види, роль щоденникових спостережень. Метод соціометричних досліджень. Методи психологічної діагностики психічного розвитку і поведінки дитини.

Література [О1-4; ; Д 1, 4, 5, 7-13]

Тема 2. Закономірності психічного розвитку і становлення особистості дитини

Психічний розвиток, його відмінності від інших видів змін. Характерні ознаки психічного розвитку.

Особливості психічного розвитку в дитинстві. Психічний розвиток новонародженої дитини. Психічний розвиток дитини першого року життя. Психічний розвиток дитини раннього віку. Психічний розвиток дитини від 3 до 7 років. Зміст та умови психічного розвитку. Проблема спадковості і середовища в розвитку дитини (концепції психічного розвитку). Закони і закономірності психічного розвитку і становлення особистості. Порушення психічного розвитку. Дитина як суб'єкт діяльності. Діяльність як умова, засіб та чинник психічного розвитку. Поняття «провідного виду діяльності» та його роль у психічному розвитку. Новоутворення віку. Сензитивні періоди розвитку. Психічний розвиток і спілкування. Психічний розвиток і навчання. Зони розвитку (Г.Костюк).

Література [О1-4; Д 4, 5, 7-13]

Тема 3. Вікова періодизація психічного розвитку дітей

Періодизація як характеристика умовного віку.

Роль біологічних і соціальних факторів у психічному розвитку дитини. Поняття віку та характеристика його у психології. Проблема вікової періодизації психічного та особистісного розвитку дитини. Вікова періодизація психічного розвитку дитини від народження до початку навчання у школі. Концепція Ж. Критерії віку (соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності,

новоутворення, криза). Соціальний розвиток особистості в онтогенезі (концепція періодизації А.Петровського). Вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Література [О1-4; Д 4, 5, 7-13]

МОДУЛЬ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА

Тема 4. Основні закономірності психічного розвитку у дитинстві

Особливості психічного розвитку в дитинстві. Психічний розвиток новонародженої дитини. Психічний розвиток дитини першого року життя. Психічний розвиток дитини раннього віку розвиток дитини від 3 до 7 років

Література [О1-4, Д 1, 4, 5, 7-13]

Тема 5. Особливості розвитку спілкування дорослого і дитини у дошкільному віці. Спілкування та спільна діяльність дошкільника з ровесниками

Спілкування як найважливіший фактор психічного розвитку дошкільника. Онтогенез спілкування як найважливіший фактор психічного розвитку дошкільника. Форми спілкування дорослого і дитини в дошкільному віці. Модель

оптимального спілкування педагога з дитиною. Роль експресивних засобів у спілкуванні дитини й дорослого. Модель оптимального спілкування педагога з дитиною. Роль експресивних засобів у спілкуванні дитини й дорослого.

Особливості спілкування і спільної діяльності дошкільника з ровесниками та їх роль у його психічному розвитку. Порівняння спілкування дитини з дорослим та з ровесником. Вплив спілкування з ровесником на психічний розвиток дошкільника. Розвиток спілкування і спільної діяльності з ровесниками у дошкільному віці. Емоційно-практична форма спілкування немовлят. Ситуативно-ділова форма спілкування дошкільників. Позаситуативно – ділова форма спілкування дошкільників. Вплив групи дошкільного закладу на психічний і особистісний розвиток дитини

Література [О1-4; Д1, 3, 4, 5-13]

Тема 6. Психологічні особливості ігрової діяльності в дошкільному віці

Розвиток гри у дитини до 3-х років. Особливості сюжетно-рольової гри дошкільника. Природа сюжетно-рольової гри дошкільника. Поняття про сюжет та зміст сюжетно-рольової гри. Роль та ігрові дії дошкільника як центральний компонент сюжетно-рольової гри. Значення ігрових предметів для забезпечення уявної ситуації у грі. Взаємовідносини дошкільників у грі. Класифікація дитячих ігор. Характеристика творчих ігор дошкільника. Характеристика ігор з правилами.

Сюжетно-рольова гра у дошкільному віці: рівні розвитку сюжетно-рольової гри у дошкільника; формування передумов рольової гри ; прийоми активізації сюжетно-рольової гри; організація сюжетно-рольової гри, іграшки.

Література [О1-4; Д1, 4, 5, 7-13]

Тема 7. Психологічні особливості побутової діяльності та праці в дошкільному віці. Характеристика образотворчої діяльності дошкільників.

Особливості побутової діяльності у дитини немовлячого віку. Характеристика побутової діяльності дитини раннього віку. Побутова діяльність у дошкільному віці.

Особливості дитячої праці: елементи трудової діяльності в ранньому дитинстві, значення трудової діяльності дошкільника та розвиток її структури; трудова діяльність дошкільника як передумова професійного самовизначення; взаємозв'язок трудової діяльності та гри дошкільника; розвиток компонентів структури трудової діяльності дошкільника; оволодіння дошкільником новими видами і формами праці; розвиток співпраці дошкільника з однолітками

Психологічні особливості образотворчої та конструктивної діяльності дитини в дошкільному віці: зародження образотворчої діяльності у дитини до 3-х років; розвиток образотворчої діяльності дошкільника; особливості малюнка дошкільника; зв'язок малювання із грою та мовленням дитини; розвиток конструктивної діяльності в дошкільному віці.

Література [О1-4; Д1, 4, 5, 7-13]

МОДУЛЬ III. РОЗВИТОК ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДОШКІЛЬНИКА ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 8. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери дошкільника

Початковий етап у сенсорно-перцептивному розвитку дитини. Особливості сенсорно-перцептивного розвитку дитини раннього віку. Сенсорно-перцептивний розвиток дитини від 3 до 7 р. Формування сенсорних еталонів у процесі орієнтувальних дій. Розвиток спостереження – цілеспрямованого сприймання. Розвиток різних видів сприймання дитини від народження до 7 років
Література [О1-4; Д1, 4, 5, 7-13]

Тема 9. Розвиток уваги та уяви дитини від народження до 7 років

Види уваги у дошкільному дитинстві. Особливості уваги дитини немовлячого віку. Розвиток уваги у ранньому дитинстві. Досягнення у розвитку уваги в дошкільному віці (3–6 р.). Психолого-педагогічні умови розвитку уваги дошкільника

Зародження уяви в ранньому дитинстві. Особливості розвитку уяви у дошкільному віці. Уява в молодшому та середньому дошкільному віці. Уява старшого дошкільника. Психолого-педагогічні умови розвитку уяви дошкільника

Література [О1-4; Д 1, 4, 5, 7, 9-13]

Тема 10. Розвиток пам'яті дитини від народження до 7 років

Початковий етап у розвитку пам'яті. Розвиток пам'яті в ранньому дитинстві. Види пам'яті у дошкільному віці. Виникнення елементів довільності пам'яті. Психолого-педагогічні умови розвитку пам'яті

Література [О1-4; Д 1, 4, 5, 7-13]

Тема 11. Особливості мислення дитини від народження до 7 років.

Розвиток мислення у немовлячому віці. Характеристика мислення дитини раннього віку. Основні лінії у розвитку мислення дошкільника. Розвиток міркувань дошкільника. Особливості міркувань дошкільника, пов'язаних із поясненням явищ. Розвиток планування діяльності та операцій мислення. Психолого-педагогічні умови розвитку мислення.

Література [О1-4; Д 1, 5, 7, 9-13]

Тема 12. Розвиток мовлення дитини від народження до 7 років

Розвиток мовлення в немовлячому віці. Розвиток пасивного мовлення. Поява активного мовлення. Особливості мовлення дитини раннього віку. Засвоєння нових форм та функцій мовлення. Перехід від засвоєння лексики до засвоєння граматики. Характеристика мовлення дитини дошкільного віку. Засвоєння всіх сторін мови та функцій мовлення. Розвиток зв'язного мовлення дошкільника

Література [О1-4; Д 1, 2, 4, 5, 7-13]

Тема 13. Розвиток емоцій, почуттів та вольової сфери дошкільників

Вікові особливості розвитку емоційної сфери дошкільника (відокремлення суб'єктивного ставлення від об'єкту переживання, залежність емоцій від зовнішніх умов, яскравість вияву, злитність почуттів тощо). Розвиток вищих почуттів дітей. Зміст інтелектуальних, моральних та естетичних почуттів. Умови розвитку емоцій та почуттів.

Взаємодія почуттів, мотивів поведінки, дій і вчинків дітей. Ситуативність поведінки. Виникнення елементів довільності поведінки. Планування діяльності у знайомій ситуації. Формування вольових зусиль у грі та під час виконання завдань дорослого. Залежність вольових проявів від реальних обставин життя. Дії за зразком. Показники розвитку вольової поведінки.

Література [1-4; Д 1, 4, 5, 7-13]

МОДУЛЬ IV. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ВІД НАРОДЖЕННЯ ДО 7 РОКІВ

Тема 14. Становлення самосвідомості дитини дошкільного віку

Розвиток передумов самосвідомості у немовлячому віці. Розвиток самосвідомості в ранньому дитинстві. Розвиток самооцінки у дитини від трьох до семи років. Розвиток самосвідомості старшого дошкільника. Психолого-педагогічні умови розвитку самосвідомості дитини.

Література [1-4; Д1, 4, 5, 7, 9-13]

Тема 15. Етичний розвиток у дошкільному віці

Передумови етичного розвитку у немовлячому віці. Етичний розвиток у ранньому дитинстві. Розвиток моральної свідомості дитини 3–7 років. Перехід від зовні зумовленої моральної поведінки

до свідомої. Психолого-педагогічні умови формування етичної свідомості та поведінки дошкільника. Недоліки етичного розвитку дошкільників

Література [1-4; Д1, 3, 4, 5, 7-12]

Тема 16. Розвиток здібностей у дошкільному дитинстві

Становлення передумов розвитку здібностей у дітей раннього віку. Розвиток здібностей дошкільника. Психологічні особливості ранньої обдарованості

Література [1-4; Д1, 4, 5, 7, 10-13]

Тема 17. Темперамент у дошкільному дитинстві

Психофізіологічні особливості темпераменту дітей від народження до 7 років. Особливості поведінки дітей з різними типами темпераменту. Індивідуальний підхід у вихованні дітей різних типів темпераменту

Література [1-4; Д1, 4, 5, 7, 10-13]

Тема 18. Психологічна готовність до навчання у школі. Методика діагностики психологічної готовності дитини до навчання в школі

Характеристика психофізичного розвитку дітей сьомого року життя. Соціальна ситуація розвитку. Зміна вимог до дитини як суб'єкта різних видів предметно-практичної діяльності та спілкування. Збагачення індивідуального і суспільного досвіду дитини як умова формування шкільної зрілості. Особливості розвитку пізнавальної, вольової та емоційної сфер дитини шести років. Зміст психологічної готовності до навчання у школі. Компоненти готовності до шкільного навчання (соціально-психологічна, особистісна, інтелектуальна та вольова готовність).

Підходи до визначення готовності дитини до навчання в школі. Характеристика методів діагностики готовності дитини до навчання в школі. Експрес-діагностика готовності дитини до навчання в школі (принцип побудови методики, організація тестування). Визначення рівня розумової й пізнавальної активності дитини. Рівні розумового розвитку й пізнавальної активності дитини.

Література [1-4; Д1, 4, 5, 7, 10-13]

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин														Форма контролю
	денна форма							Заочна форма							
	усього	у тому числі						усього	у тому числі						
л		п	сз	лаб	інд	с.р	л		п	сз	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8								
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ															
Тема 1. Предмет, завдання та методи дитячої психології	4	2	-	-	-	-	2	6	1	-	-	-	-	5	У
Тема 2. Закономірності психічного розвитку і становлення особистості дитини	5	2	-	-	-	-	3	6	1	-	-	-	-	5	У
Тема 3. Вікова періодизація психічного розвитку дітей	7	2		2	-	-	3	8	-	-	-	-	-	8	У
Разом за змістовним модулем	16	6		2	-	-	8	20	2					18	КР Т
МОДУЛЬ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА															
Тема 4. Основні закономірності психічного розвитку у дитинстві	5	2		-			3	7	1					6	У
Тема 5. Особливості розвитку спілкування дорослого і дитини у дошкільному віці. Спілкування та спільна діяльність дошкільника з ровесниками	5	4		-	-		3	6						6	У
Тема 6. Психологічні особливості ігрової діяльності в дошкільному віці	7	2	2	-	-		3	9	1	2				6	У ПК

Тема 7. Психологічні особливості побутової діяльності та праці в дошкільному віці.	7	2		2	-	-	3	6						6	КР Т
Разом за змістовним модулем	26	10	2	2	-	-	12	28	2	2	-	-	-	24	
МОДУЛЬ III. РОЗВИТОК ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДОШКІЛЬНИКА															
Тема 8. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери дошкільника	6	2	-	-	-	-	4	6	-	-	-	-	-	6	У
Тема 9. Розвиток уваги та уяви дитини від народження до 7 років	8	2	2				4	6	-	-	-	-	-	6	У ПК
Тема 10. Розвиток пам'яті дитини від народження до 7 років	8	2	2	-	-	-	4	7	1	-	-	-	-	6	У ПК
Тема 11. Особливості мислення дитини від народження до 7 років	6	2	-	-	-	-	4	7	1	-	-	-	-	6	У
Тема 12. Розвиток мовлення дитини від народження до 7 років	8	2	2	-	-	-	4	9	1	-	-	-	-	8	У ПК
Тема 13. Розвиток емоцій, почуттів та вольової сфери дошкільників	8	2		2	-	-	4	9	1	-	2	-	-	6	КР Т
Разом за змістовним модулем	44	12	6	2			24	44	4		2			38	
МОДУЛЬ IV. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ВІД НАРОДЖЕННЯ ДО 7 РОКІВ															
Тема 14. Становлення самосвідомості дошкільника	4	1	-	-	-	-	3	5	1	-	-	-	-	4	У
Тема 15. Етичний розвиток у дошкільному віці	4	1	-	-	-	-	3	4						4	У
Тема 16. Розвиток здібностей у дошкільному дитинстві	8	2	2	-	-	-	4	4						4	У
Тема 17. Темперамент у дошкільному дитинстві	8	2	2				4	6	1					5	У ПК
Тема 18. Психологічна готовність до навчання у школі.	10	2	2	2			4	9		2	2			5	КР Т
Разом за змістовним модулем	34	8	6	2			18	28	2	2	2			22	
Усього годин	120	36	14	8			62	120	10	4	4			102	

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Предмет, завдання та методи дитячої психології	2	1	-
2	Закономірності психічного розвитку і становлення особистості дитини	2	1	
3	Вікова періодизація психічного розвитку дітей	2		
4	Основні закономірності психічного розвитку у дитинстві	2	1	
5	Особливості розвитку спілкування дорослого і дитини у дошкільному віці. Спілкування та спільна діяльність дошкільника з ровесниками	4		-
6	Психологічні особливості ігрової діяльності в дошкільному віці	2	1	-
7	Психологічні особливості побутової діяльності та праці в дошкільному віці.	2		-
8	Розвиток сенсорно-перцептивної сфери дошкільника	2		-

9	Розвиток уваги та уяви дитини від народження до 7 років	2		-
10	Розвиток пам'яті дитини від народження до 7 років	2	1	-
11	Особливості мислення дитини від народження до 7 років	2	1	-
12	Розвиток мовлення дитини від народження до 7 років	2	1	-
13	Розвиток емоцій, почуттів та вольової сфери дошкільників	2	1	-
14	Становлення самосвідомості дошкільника	1	1	-
15	Етичний розвиток у дошкільному віці	1		
16	Розвиток здібностей у дошкільному дитинстві	2		
17	Темперамент у дошкільному дитинстві	2	1	-
18	Психологічна готовність до навчання у школі. Методика діагностики психологічної готовності дитини до навчання в школі	2		-
Усього		36	10	-

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів	
		Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
1	Теми 1-3. МКР 1. «Загальні питання дитячої психології»	2		5	
2	Теми 4-7. МКР 2. «Діяльність та особливості спілкування дошкільника»	2		5	
3	Теми 8-13. МКР 3. «Розвиток психічних процесів дошкільника»	2	2	5	10
4	Теми 14-18. МКР 4. «Розвиток особистості дитини від народження до 7 років»	2	2	5	10
Усього		8	4	20	20

Примітка: МКР – модульна контрольна робота

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів	
		Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
1	Тема 6. Гра, як провідний вид діяльності дитини дошкільного віку	2	2	5	10
2	Тема 9. Розвиток відчуттів, сприймань, уваги та уяви дитини від народження до 7 років	2	-	5	-
3	Теми 10-11. Розвиток пам'яті, мислення та мовлення дитини від народження до 7 років	2	-	5	-
4	Розвиток емоцій, почуттів та вольової сфери дошкільників	2	-	5	-
5	Тема 16. Розвиток здібностей, індивідуальних властивостей дитини від народження до 7 років	2	-	5	-
6	Тема 17. Темперамент у дошкільному дитинстві	2	2	5	10
7	Тема 18. Діагностика психологічної готовності дитини до навчання в школі	2			
Усього		14	4	30	20

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (схема)	Кількість	Максимальна кількість балів (схема)	Кількість	Максимальна кількість балів (схема)	Кількість	Максимальна кількість балів (схема)
Практичні заняття (до 5 балів): - участь у розв'язуванні ситуаційних задач, виконанні завдань – 3 бали. - відповідь на практичному занятті – 2 бал.	-	-	1	5	3	15	2	10
Семінарські заняття (до 5 балів): - тестове опитування - 3 бали - участь в обговоренні основних теоретичних питань – 2 бали	1	5	1	5	1	5	1	5
Самостійна робота	2	1	2	1	5	5	3	3
Разом	3	6	4	11	8	25	6	18

Примітка: всього за курс – **60 балів +40 балів іспит.**

Критерії оцінювання практичного завдання

5 балів	Здобувач у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання
3 бали	Здобувач володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні
2 бали	Здобувач загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні
1 бал	Здобувач за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; Здобувач із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань
0 балів	Завдання не виконано.

Критерії оцінювання семінарських завдань

Семінарське завдання складається з тестових питань та відкритих теоретичних питань.

Тестові питання різнорівневі:

I рівень – по 0,1 балу за кожну вірну відповідь (30 теоретичних питань = 3 бали)

II рівень - відкрите теоретичне питання, або ситуаційна психологічна задача – 2 бали.

9. Теми лабораторних занять (не передбачено)

10. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи в межах дисципліни «Дошкільна психологія з практикумом» визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Дошкільна психологія з практикумом» включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на семінарських заняттях;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм, презентацій тощо.

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. к-ть балів	
		Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
1	Т. 1,2. Предмет і завдання психології дитячої. Методи психології дитячої психології. Закономірності психічного розвитку і становлення особистості дитини	5	10		
2	Т. 3. Вікова періодизація психічного розвитку дітей	3	8	1	2
3	Т.4, 5. Умови і чинники психічного розвитку дитини. Розвиток дитини як суб'єкта діяльності. Спілкування дитини з дорослими і ровесниками, його розвивальні функції	6	12		
4	Т.6,7. Психологічна характеристика гри, її розвивальні функції. Розвиток продуктивних видів діяльності дошкільника	6	12	1	2
5	Т.8. Розвиток пізнавальної сфери дошкільників: відчуття та сприймання	4	6	1	2
6	Т. 9. Розвиток пізнавальної сфери дошкільників: увага, уява.	4	6	1	2
7	Т. 10. Розвиток пізнавальної сфери дошкільників: пам'ять	4	6	1	2
8	Т. 11.12. Розвиток пізнавальної сфери дошкільників: мислення та мовлення	8	14	1	2
9	Т. 13. Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника	4	6	1	2
10	Т.14, 15. Становлення самосвідомості в дитячому віці	6	8	1	2
11	Т. 16,17. Особливості індивідуальних властивостей дитини від народження до 7 років	8	9	1	2
12	Т.18 Психологічна готовність до школи	4	5	1	2
Усього годин		62	102	10	20

11. Методи навчання:

Загальні:

Словесні: евристична бесіда; інтерактивні методи, акроматичне пояснення (індукція, дедукція, традукція), розповідь, лекція, проблемно-пошукові ситуації (психологічні задачі), інструктаж, робота з підручником.

Наочні методи навчання: схеми-опори, опорні конспекти, інструкції до практичних і семінарських занять, самостійної роботи, перегляд мультимедійних презентацій. візуалізація інформації за допомогою мультимедійних слайд-презентацій та відеоматеріалів, самостійне спостереження.

Практичні методи навчання: вправи, практичні роботи. виконання творчих завдань, тестів, робота з підручником, словником, психологічний диктант, виконання практичних завдань в парах в підгрупах.

Активні методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, кейс-стаді (метод ситуацій).

Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій: LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Prometheus, Quizlet, Udemy, EdX, Coursera, Brainly, Khan Academy, CK-12). WhatsApp, Viber, Telegram.

За характером пізнавальної діяльності:

- *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення учнями інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;
- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

12. Методи контролю

- усний індивідуальний і фронтальний контроль.
- письмовий індивідуальний і фронтальний контроль.
- оцінка вирішення типових психологічних задач, виконання практичних завдань;
- дистанційний контроль: тестування (закритої та відкритої форми);
- самоконтроль: рефлексія, самооцінювання, рецензування.
- іспит.

13. Розподіл балів, які отримують студенти. Іспит.

Поточне оцінювання та самостійна робота																			Е к з а м е н	С у м а
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль №3						Змістовий модуль №4							
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18			
Поточний контроль																				
		5			5	5		5	5		5	5				5	10	40	100	
Контроль самостійної роботи																				
	1	1			1		1	1	1		1	1		1		1	1			

14. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	цінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
68–74	D	задовільно	
60–67	E		

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Шкала оцінювання результатів ЕКЗАМЕНУ: національна та ECTS

14.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
36-40	A	відмінно
32-35	B	добре
28-31	C	
26-27	D	
24-25	E	задовільно
14-23	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

Оцінка «відмінно» ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

Оцінка «добре» ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка «5», але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, B) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, C) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B

	75–82	C
--	-------	---

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0–34	F

16.Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання.

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування.

Форма підсумкового контролю: іспит.

16.1. Приклади завдань для поточного контролю:

1. Вставити пропущені слова у визначенні: *предметом дитячої психології є*

_____ психіки людини протягом дитинства, розвиток психічних процесів та психічних якостей особистості дитини.

2. Продовжіть перелік: У загальній структурі дитячої психології виділяють

- а) психологію новонародженого;
- б) психологію дитини раннього віку;

_____
в), г), д), е).

3. Оберіть одну правильну відповідь: Яку зумовленість психічного розвитку дитини акцентує поняття «формування» психічних якостей підростаючої особистості?

- а) психологічну;
- б) біологічну;
- в) соціальну;
- г) фізіологічну;
- д) якусь іншу _____.

16.2.Завдання для іспиту.

- Іспит з дисципліни включає виконання студентами індивідуальної роботи. Індивідуальна робота студентів полягає у виконанні теоретичних тестових питань та індивідуального пошукового творчого завдання та складається з наступних етапів:
- обрання однієї із запропонованих тем;
  - теоретичне опрацювання теми через збір, конспектування та анотування наукової літератури;
  - аналіз зібраних наукових джерел;
  - написання творчого звіту про ступінь розробки даної проблеми в сучасній психологічній теорії та практиці у вигляді наукових тез;
  - захист звіту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІСПИТУ

Для оцінювання робіт здобувачів освіти пропонується рейтинг:

Екзаменаційна робота складається з двох рівнів, які містять різнорівневі теоретичні питання та виконання практичного завдання.

I рівень – 2 теоретичних – 20 балів.

II рівень – 1 практичне питання 20 балів.

17. Питання на іспит.

Теоретичні питання

1. Дитяча психологія як наука. Основні завдання сучасної дитячої психології.
2. Природничо-наукові передумови виникнення дитячої психології як самостійної галузі знань.
3. Взаємозв'язок дитячої психології з іншими науками.
4. Принципи вивчення психіки дитини.
5. Методи дитячої психології.
6. Експеримент як основний метод дитячої психології.
7. Вікова періодизація та критерії її визначення.
8. Характеристика основних вікових періодів психічного розвитку дитини, дослідження цього питання.
9. Поняття «вікові кризи» та їхня характеристика.
10. Теорії психічного розвитку, їхня характеристика.
11. Рушійні сили психічного розвитку дитини.
12. Чинники психічного розвитку, їх характеристика.
13. Діяльність як засіб та умова психічного розвитку дитини, поняття «провідної діяльності».
14. Соціальна ситуація розвитку, її характеристика.
15. Роль гри у психічному розвитку дитини.
16. Сучасні дослідження у галузі дитячої психології.
17. Наукові праці з питань дитячої психології зарубіжних вчених.
18. Психологічна характеристика фази новонародженості.
19. Формування самосвідомості дошкільника. Умови розвитку самосвідомості дитини.
20. Характеристика психічного розвитку немовляти.
21. Загальна характеристика дитини раннього віку. Основні психологічні новоутворення даного періоду.
22. Передумови розвитку особистості дитини раннього віку.
23. Розвиток предметної діяльності у ранньому віці. Види предметних дій.
24. Розвиток мислення в ранньому віці.
25. Особливості розвитку мовлення дитини раннього віку.
26. Криза третього року життя, її характеристика.
27. Розвиток сенсорної сфери дошкільника. Етапи засвоєння сенсорних еталонів.
28. Розвиток статево-рольової поведінки дошкільника.
29. Спілкування як умова психічного розвитку дитини. Види спілкування з дорослими.
30. Зміст, форми, мотиви та засоби спілкування дитини з дорослим.

31. Зміст, форми, мотиви та засоби спілкування дитини з ровесниками. Корекція негативних взаємовідносин.
32. Розвиток і навчання, їхнє співвідношення. Зона «найближчого» розвитку за Л. С. Виготським.
33. Умови розвитку особистості дитини.
34. Становлення образу «Я» дошкільника.
35. Розвиток вольових якостей дитини у різних видах діяльності.
36. Загальна характеристика дошкільного періоду. Розумовий розвиток дитини.
37. Розвиток мовлення протягом дошкільного віку. Види мовлення, їхні функції у дошкільному віці.
38. Розвиток мотиваційної сфери дошкільника.
39. Розвиток самооцінки та рівня домагань дошкільника.
40. Розвиток особистості у дошкільному віці, характеристика основних новоутворень.
41. Моральний розвиток особистості в дошкільному віці. Розвиток вищих почуттів дитини.
42. Роль навчання та виховання у формуванні особистості дитини.
43. Розвиток уваги у дошкільному віці.
44. Розвиток уяви у дошкільному віці. Уява і творчість дитини.
45. Особливості розвитку пам'яті у дошкільному віці. Роль різних видів діяльності у розвитку пам'яті.
46. Загальні закономірності розвитку волі у дошкільному віці.
47. Динаміка та умови розвитку емоційної сфери у дошкільника.
48. Розвиток мислення у дошкільному віці. Характеристика основних видів мислення.
49. Темперамент та його врахування у роботі вихователя з дошкільниками.
50. Формування характеру в дошкільному віці.
51. Розвиток здібностей дошкільника.
52. Гра як провідна діяльність у дошкільному віці; види ігор.
53. Структура сюжетно-рольової гри дошкільника.
54. Етапи розвитку сюжетно-рольової гри.
55. Психологічні відмінності хлопчиків і дівчаток у дошкільному віці.
56. Розвиток продуктивних видів діяльності в дошкільному віці.
57. Формування психологічних передумов трудової діяльності дошкільника.
58. Передумови та умови розвитку навчальної діяльності у дошкільний період.
59. Характеристика психологічної готовності дитини до навчання. Дослідження цього питання.
60. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку.

Практичні питання іспиту

Психологічна задача 1. Маринка (6 р., 2 міс.) відвідує 1 клас. Вона вміє читати, писати, любить танцювати, співати, декламувати. Мама пишається нею, а Маринка – сама собою. Якось, йдучи додому разом з мамою, дівчинка сказала: «Учителька мене не любить. Не хвалить. Мені дають завдання складніші, чим іншим, щоб я не знала, як відповісти. У дитячому садку було краще».

Назвіть можливі причини, які вплинули на відносини Маринки з учителем.

У чому різниця взаємовідносин у системі «дитина-педагог» у дитячому садочку і школі?

Що не врахував педагог у роботі із Маринкою?

Психологічна задача 2. Сергійко (6 р. 5 міс.) вчиться у 1 класі. Він повідомляє мамі: „Саша тепер у нас не головний”.

- А коли він був головний? – здивувалася мама.
- У дитячому садочку. Він вмів гарно бігати, стрибати і падати, коли ми грали.
- А зараз він не вміє цього робити?

- Мамо, як ти не розумієш? Уміє, звичайно, але тепер це не головне!
- А що ж тепер головне?
- Тепер головне: як ти вчишся.

Як змінився зміст відносин дітей між собою в школі порівняно з дитячим садком? Дайте психологічне обґрунтування.

Розкрийте особливості спілкування дітей в школі.

Психологічна задача 3. Дворічній дитині поставили червоною фарбою крапочку на носику, вона побачила себе у дзеркалі і почала сміятися. Про що свідчить ця реакція малюка?

Психологічна задача 4. Розповідь матері психологу: «Моя семирічна донька ревнісно ставиться до свого молодшого брата. Коли він був зовсім маленьким, це не було особливо помітно, а зараз наші стосунки загострилися. На зауваження реагує плачем і докорами «Ти мене не любиш, любиш тільки свого синочка». Проаналізуйте практичну ситуацію і психологічний клімат сім'ї. Що, на вашу думку, може спровокувати виникнення і загострення дитячих ревнощів?

Психологічна задача 5. З розмови двох молодих мам: «Я вважаю, що раз моя дочка росте дуже активною, самостійною, то з неї і питати треба». «А я думаю, - каже друга, - що моя дівчинка все одно ще дитя. Підросте, тоді буде робити все сама».

Порівняйте підходи двох мам до виховання своїх дітей.

Психологічна задача 6. Уявімо собі ситуацію, запропоновану французьким психологом А. П'єрон. Уявімо, що нашу планету спіткала катастрофа. Залишилися в живих тільки маленькі діти, а все доросле населення загинуло. Всі матеріальні і культурні цінності збереглися.

Що в цьому випадку стало б з людством, з його історією?

Як буде проходити психічний розвиток дітей?

Психологічна задача 7. У середню групу дитячого саду недавно надійшов Сергій (4 роки), до цього дитячий сад не відвідував. Погравши з машинкою, він залишив її посеред кімнати.

Як повинна вчинити вихователька в даній ситуації?

Психологічна задача 8. Дослідники відзначають, що якщо глухих дітей починати навчати мови після 3 років, то спостерігається відставання в багатьох видах діяльності і в розвитку психічних процесів; не виникає потреба в сюжетно-рольовій грі, затримується розвиток мислення.

Чому саме в цьому віці у дитини відбувається відставання в розвитку багатьох видів діяльності?

Психологічна задача 9. Дитина б'ється, агресивно реагує на відмови, кидається на підлогу, кричить, тупотить ногами (дитині 3,4 року). Яка можлива причина такої поведінки? Що робити (корекція і розвиток)?

Психологічна задача 10. Дитина сором'язлива, плаксивий, грає один, на заняттях відповідає пошепки, на зауваження реагує болісно. Яка можлива причина такої поведінки? Що робити (корекція і розвиток)?

Психологічна задача 11. Дитина поводиться «як маленька». Перерахуйте можливі причини такої поведінки.

Психологічна задача 12. Звернулася мама (синові 3,7 р.). Розбіжності в виховання сина, чоловік постійно твердить синові, що він боягуз що його всі битимуть, якщо він не навчиться давати здачі. А син прийшовши з садка спокійно нам розповідає, що його побили, а здачі він дати забув. Але з його розмов ясно, що він не хоче давати здачі, щоб його вихователі не сварили. «Можливо, він боїться, тому що я сама йому з дитинства говорила, що битися не можна, навіть лаяла, якщо гуляючи з дітьми, у нього була агресія. Чоловік вважає що я виховала боягуза, мамія. Як правильно виховувати хлопчика нашого віку, щоб він виріс сміливим і в потрібній ситуації зміг дати відсіч кривдникові (нехай поки і в дитячому садку)».

Які ваші рекомендації?

Психологічна задача 13. Дитині 6 років, вона постійно гризе одяг – комір сорочки, рукавиці, комір куртки. На всі прохання не робити цього вона відповідає добре і через хвилину все повторюється. Які психодіагностичні методи будуть використані для аналізу ситуації і яких сфер?

Психологічна задача 14. Мама дитини 7 років (1 клас): Мій син не хоче ходити в школу, відмовляється робити домашні завдання самостійно. Постійно просить допомоги при виконанні. Батько називає його ледарем. А мені зовсім немає часу з ним займатися (приходжу з роботи, всіх годую, прибирати, а потім вже пізно). Проаналізуйте ситуацію, та надайте рекомендації.

Психологічна задача 15. Звернулася мама, доньці 3,4 роки. Останнім часом стала часто грубити, огризатися, кривлятися, може кидатися з кулаками, якщо робиться зауваження і т.п. Як нам поводитися при подібних спалахах гніву, особливо, якщо дитина в присутності батьків проявляє агресію по відношенню до бабусі, дідусеві і т.п.? Проаналізуйте ситуацію, та надайте рекомендації.

19. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма дисципліни;
- залікові матеріали;
- конспекти лекцій;
- інформаційно-методичне забезпечення практичних та семінарських занять;
- інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

20. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 424 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
3. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
4. Олійник М.І., Журат Ю.В., Фесун Г.С. Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника: навчально-методичний посібник. Чернівці: Родовід, 2019. 176с.

Допоміжна

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. 37с.
2. Білан О. І. Українське дошкільля : програма розвитку дитини дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.

3. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навчально-методичний посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. Видавничий дім «Слово», 2008. 256 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
5. Іванова В.В. Психологія дитяча: навчально-методичний посібник для самостійної роботи. Мукачево: МДУ, 2019. 104 с.
6. Колобич О. П. Загальна психологія: навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2019. 172 с.
7. Костик Л.Б. Вікова психологія (курс лекцій для студентів зі спеціальності «Дошкільна освіта») : навч. посібник. Чернівці, 2018. 116 с.
8. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник, 2-ге видання, виправлене. Київ : Академвидав, 2015. 400 с.
9. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник для сам. роботи студента. Київ : Академвидав, 2011. 376 с.
10. Приходько Ю.О. Дитяча психологія: Нариси становлення та розвитку. К.: Міленіум, 2003. 192 с.
11. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
12. Товкач Ірина Психологічні нотатки для батьків і вихователів дітей від народження до семи років: метод. посіб. / Ірина Товкач. Київ : Грамота, 2023. 304 с. : (Серія «Батьки-вихователі», заснована 2022 р.).
13. Яценко Т.В. Дитяча психологія з психологією дитячої творчості. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Кременчук : ПП «Бітарт», 2020. 42 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. 37с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Білан О.І. Програма розвитку дошкільного віку “Українське дошкільля” / ред. Низковська О.В. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2336-programa-ukrainske-doshkillya>.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 424 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf.
4. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Академ-видав, 2008. 432 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/498-dityacha-psyhologiya-pavelkv-rv.html>.
5. Іванова В.В. Психологія дитяча: навчально-методичний посібник для самостійної роботи. Мукачево: МДУ, 2019. 104 с. URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3267/Ivanova_psyhologi_children.pdf?sequence=1&isAllowed=y
6. Яценко Т.В. Дитяча психологія з психологією дитячої творчості. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. Кременчук : ПП «Бітарт», 2020. 42 с. URL: <https://cutt.ly/xTszFgo>